

ארחת ימים

עריכה והו"ל:
מעמקים
ארגון להפצת תורה

מקבץ הלכתי

בנושאים אקטואליים

הגליון הודפס לע"נ: עזר בר חגיגה, כדומה בת ג'זולו, אסתר בת כדומה, דניאלה בת שרה, שמעון משולם וזשא בן איתנה רחל, מקסימה בת בת שבע, ג'וליה אילה חיון בת מנטינה, ע"ה

מבי מדרשא הרה"ג אלחנן פרץ שליט"א

השתתפות בני הבית וקטנים בהדלקת נרות חנוכה

משמעות המ"ב סימן תרע"א, כי אפשר לתת לאחרים להדליק, את הנרות הנוספים, ולכתחילה ידליק בעה"ב משום מתחיל במצוה, אך במקום הצורך אף צורך קל יתן לאחר. ברם, הבן איש חי כותב להדיא, את כל הנרות ידליק בעה"ב, חוץ מ"מנר הנוסף", וכונתו בודאי לנר השמש, אבל לא לתת לשום אדם את ההדלקה של שאר הנרות.

ונראה קצת כי יש מחלוקת ביניהם וצריך להבחין מה סברת מחלוקת בזה.

מפורסמת מחלוקת הרמב"ם הסובר שבעה"ב מדליק למהדרין מן המהדרין את נרותיו ומוסיף בהם, גם את נרות בני הבית, ואם יש עשרה מבני הבית ידליק ביום השמיני, שמונים נרות, אשר נראה מזה כי את נרות העיקר ונרות ההידור ידליק בעה"ב לבדו.

והרמ"א סובר, כי כ"א מדליק נרותיו במקום אחר, והדלקת בני הבית נפרדת היא מהדלקת בעל הבית וכמה פליגי בזה.

ובחינושי מרן רי"ז הלוי, הביא את מחלוקת הרמב"ם והרמ"א, לענין המל ומשך את ידו מן המילה, אם יכול לחזור על ציצין שאין מעכבין את המילה, הדרמב"ם ס"ל שלא יחזור בשבת, ואפשר אפילו בחול. וברמ"א יור"ד רסד, מבואר, כי צריך לחזור על ציצין אלו ואפילו בשבת בעבור שהן הידור מצוה.

ומבואר בזה, כי פליגי אם הידור מצוה צריך שיעשה במעשה אחד וכך סובר הרמב"ם ולכן מצריך שפעולת ההידור, הוצאת הציצין תעשה יחד עם מעשה המילה והרמ"א סובר כי אפשר לו להידור להעשות אף אחר מעשה המצוה.

ובזה מבואר הרמב"ם, כי כשיטתו שהידור צריך להעשות יחד עם עיקר המצוה במילה, כמו כן גם בהדלקה, הידור של תוספת הנרות צריך שיעשה במעשה אחד ומש"כ בעה"ב מדליק שמונים נרות, כי כן דעת הרמב"ם שהדלקת ההידור תעשה עם הדלקת העיקר, ואין להפריד בין המצוה להידור.

אבל, הרמ"א סובר דהם שני עניינים, ואפשר להפריד בהחלט בין מעשה המצוה להידור.

ומשום כך, גם במילה יש צורך להסיר ציצין, אף אם המוהל משך את ידו, ומשום כך, אף בנרות יכולים אחרים להדליק נרות הגם שאז יוצא שההידור נפרד ממעשה המצוה.

ובבנקודה זו, פליגי ע"ז האבי עזרי חנוכה עיין בדבריו הנעימים.

נמצא כי שיטת הרמב"ם בכל עניין (וכן מנהג הספרדים בדרך כלל כשיטתו) לחבר ההידור למעשה המצוה, ומובן היטב א"כ מדוע סובר הבן איש חי שאין לתת את עניין ההדלקה לבני הבית כי אחר שהדליק בעה"ב נר ראשון יש צורך, כי אותו אדם ישלים את מעשה המצוה ויחבר את ההידור לעיקר.

אבל הרמ"א סובר שאפשר להפריד בין ההידור לעיקר, ומשום כך פסק המ"ב שמן הדין ידליק בעה"ב נר א' ואח"כ יצטרפו לזה שאר בני הבית, ואין בזה חיסרון במה שמפרידים בין ההידור למצוה.

ערבית

ידוע מנהג שלמים וכן רבים הנוהגים בהדלקת צאת הכוכבים להתפלל ערבית קודם משום תדיר, ואח"כ לרוץ ולהדליק נרות שהרי הלכה היא, לא מאחרים כמ"ש השו"ע תרע"ב.

ותמה ע"ז הגר"ב צ אבא שאול וצ"ל היתכן שיתקנו חו"ל הדלקה בידועם כי יתפלל אדם ערבית מוקדם ויקרא ק"ש שלא בזמנה ויסמוך על הספיקות שמא בשקיעה יוצאים יד"ח. גם אדם זקן לא יוכל לקיים בתנאים אלו מצווה זו כי לא יכול לרוץ מבית הכנסת לביתו. היתכן כי חייבו דין תדיר להקדים ערבית להדלקת נרות כאשר הדבר יוצר תקלות, מוכרח א"כ שצורת המצווה בהדלקה היתה להקדימה לתפילת ערבית.

ברכת המזון

סופגניות שעשייתן כך: אופין בצק רגיל, בצורה עגולה ללא סוכר, ואח"כ מטגנים בשמן עמוק, ואח"כ מזריקים ריבה לענ"ד הברכה היא המוציא וברכה אחרונה בה"מ"ז משום שזה לחם גמור שעבר טיגון, ואין ביטול של יותר מכזית מבטלו מתורת לחם גם הריבה שמוסיפים לא משנה את ברכתו.

דבר העורך

הרש"ד הירש בספרו 'חורב' מאיר עיני חכמים בכל מה שנוגע לימי החנוכה. וכך לשונו הוהב:

אחרי מותו הפתאומי של אלכסנדר מוקדון נפלה ממלכתו, כל הארצות שכבש, שלל לראשי צבאו. ארצות ועמים ננאחו תחת שוט המלחמה שהתלקחה בין השרים על אודות חלוקת הממלכה. תקומתה המדומה של ארץ יהודה בידי כורש מעולם לא היה בה משום החזרה אמיתית של עטרה ליושנה. אמנם היתה הארץ עצמאית כלפי פנים, אך כלפי חוץ נשארה רק במעמד של מדינת חסות הכפופה לשלטון הפרסי. לבסוף, לאחר שנפגע קשות באותן מלחמות בין יורשי אלכסנדר, הפכה יהודה לאחד ממחוזות סוריה תחת ממשלת הסלקוקיים.

תחת שלטונו של אנטיוכוס אפיפנס, מלך סוריה, ראה ישראל בפעם הראשונה את כל האלימות מכוננים לא לרכוש, לא לחיות, לא לחירות, אלא למה שנקר לו מכל אלה: לתורת חייו וטהרתם, לאוצרות רוחו ולאורחות חייו הישראליים. מצרים העבירה את גוף ישראל, בכל ואחריה רומי היו כובשי ארצו, פרס אף נטתה חסד למדינות הכבושות. כולן ייצגו עצמה מול חלשים ושאפתן היתה להגביר חילם ורכוש. ייחודו של אנטיוכוס, "המטורף", כפי שכונה בדורות שלאחריו היה שהפנה את כוחו ועוצמתו כעריך נגד הרוח ואימן את ישראל לקראת המבחנים שעתידיים היו לעמוד בהם במרוצתן של מאות בשנים: לבחור בין מוות רוחני למוות גופני. במטורפים הסתערו היוונים על עמודי היסוד של חיי ישראל - התורה, השבת והמילה, ומי שמר אותם שילם בחייו. תאוות הבשרים של מפקדים זוטרים עשתה שמות בטהרת המשפחות; המקדש חולל והוקמו בו פסולי אלילים. באיום על החיים אמרו לכפות על ישראל לכפור בא-ל היחיד ולזבוח לאלוהי נבר. אז נפלו הקרבנות הראשונים למען קיום התורה.

וירא מתיהו: בן יוחנן הכהן ויקם עם בניו ועם קומץ חבריו לדעה. הם בטחו בעוצמת רוחם ובה: הנותן לעוצמת הרוח נצחון על כוח הזרוע, ויצאו להילחם עם האויב המשתולל, וה' עשה להם תשועה גדולה ומסר גיבורים ביד חלשים. צור ישראל שמר על רוח ישראל שלא תאבד בסערת האלימות המטורפת, ומניצחון אש הקודש שבערה בלב איש אחד האיר אור חדש על ישראל. וכן שם ה' אות הנראה לעין, למען ידעו כי גם בשממת העתים הוא שומר על רוח ישראל. וכך היה המעשה: לאחר שהניסו את העריצים, ניקו את פני הארץ וטהרו את המקדש מגילולי העבודה הזרה, ניגשו להדליק את נרות מנורת המקדש, סמל אור רוח ישראל הנאצל מאת ה': אולם לא מצאו אלא פך שמן אחד שלא טימאו הרשעים והספיקו כדי יום אחד. והנה, השומא על אור רוח ישראל עשה נס והשמן הספיק לשמונה ימים שלמים, עד שהוכן שמן חדש. את הנס הזה תפסו האבות והעמידו אותו במרכז ימי הזיכרון שהוקדשו למאורע הזה.

שנה שנה בימי החנוכה מדליק כל בן ישראל בכל בית ישראל נרות, והוגג את קורות הימים ההם בהלל ובשירה חמרה לה', למען יעלה האור בישראל בכל מחשבותיו ובמחשבי נדודיו, לאמור: אור רוח ישראל לא יכבה לעולם. אף אם בכל סביבותיכם יתחלל הקודש בצוק העתים ואף אם יוותרו רק בבית אחד, בלב איש אחד, נרות המנורה הטהורה - לא תחסר השמחה מחייכם בקרב התעיה, ולא עוד, אלא קדשו את השם בשמחה תחת חמתו של רשע מטורף - כי נשעו חיי הרוח של יראל - ה' שומר עליהם ומדליקים אותם מחדש, ולו מנר אחד. עכ"ד.

ובאין יש בנותן טעם להביא דברי המכתב מאלהיו בח"ד עמ' 225;

...כך ראינו בעינינו שיש אנשים המכבדים את כלי המצוות, למשל עושים מנורת כסף יקרה לחנוכה. אבל אינם חוששים כלל להתבונן בתוכן ענין נס חנוכה ולהוסיף אמונה בה; וכדומה, כי התוכן הרוחני נשאר אצלם מוזלזל ודי להם להטעות את עצמם במה שנותנים ערך רב לכלי המצוה החיצוני. [אמנם יש ענין של "זה אלי ואנוהו" והידור מצוה, אבל זה נאמר כדי להדר את המצוה, היינו להרבות את ערכה בלבנו, ולא כשכל הערך ניתן לכלי החיצוני ולמצוה עצמה וענינה ולא כלום...] עכ"ד.

יתן ה' ונזכה להתעורר מכה העסק ההלכתי בעניינים אלו להעלות בליבוינו את נר ההוראה וההלל להיית מתוך שמחה אמיתית ולהוסיף אמונה ובטחון בלבבנו ועיי"כ נזכה לגאולה השלמה ולראות בביאת גואל צדק בב"א.

העורך

"צדקתן"
הצדקה שלך פרטים בגב הגליון
100% צדקה

דין סופגניות לענין חלה ולענין ברכה

שנינו במתניתין חלה פ"א מ"ה כל שתחילתו עיסה וסופו סופגנין חייבין בחלה, ונחלקו הראשונים בפירוש משנה זו מה הוא תחילתה עיסה ומה הוא תחילתה סופגנין, דעת ר"ת הובא בתוס' בפסחים לו ע"ב דהדבר תלוי באיכות העיסה, היינו עיסה שבלילתה עבה נחשבת תחילתה עיסה ואילו עיסה שבלילתה רכה קרינן בה תחילתה סופגנין, ולפי"ז כל עיסה עבה יש לה תורת לחם והיא חייבת בחלה אפילו אם בסופו של דבר נעשית סופגנין [היינו שנתבשלה או שנאפית בחמה], וכן להפך היינו עיסה רכה שנאפית בתנור או באילפס היא תחילתה סופגנין וסופה עיסה וחייבת נמי בחלה, ורק עיסה שתחילתה רכה וגם נאפית בחמה או נתבשלה במשקין פטורה מן החלה, אמנם דעת הר"ש (פ"א מחלה מ"ה) והרמב"ם (בפ"ו מהל' ביכורים הל' יב-יג) דאין נפק"מ כלל באיכות העיסה אם נעשית בלילה עבה או רכה אלא הכל תלוי בגמר עשייתה, היינו כל עיסה שנאפית בתנור או באילפס (מחבת) הרי היא לחם וחייבת בחלה ואילו עיסה שנאפית בחמה או שנתבשלה במשקין הרי היא סופגנין ואינה לחם ופטורה מן החלה, והא דאמרינן כל שתחילתה עיסה וסופה סופגנין חייבת בחלה היינו שאם עשה את העיסה על דעת לאפותה בתנור או באילפס כשאר לחם ולבסוף נמלך ועשאה סופגנין, כיון דבשעת עשיית העיסה היא נעשית לשם לחם נתחייבה כבר בחלה דחייב חלה חל בשעת גילגול ותו לא פקע מינה חיוב חלה אף על גב שלבסוף נעשית סופגנין, וכן להפך היינו אם תחילתה נעשית לשם סופגנין ונמלך ועשאה לחם חייבת בחלה דאמנם בשעת גילגול הייתה פטורה מחלה אבל כיון שלבסוף נאפת בתנור נעשית לחם גמור ונתחייבה בחלה והיינו תחילתה סופגנין וסופה עיסה, ורק כאשר העיסה נעשית מעיקרא לשם סופגנין וגם בסופו של דבר עשאה סופגנין או היא פטורה מן החלה, ונתבארה פלוגתתם זו בהרחבה בטור יו"ד שכ"ט ובב"י שם.

ובש"ע יו"ד סי' שכ"ט סעי' ג' פסק כדעת הרמב"ם והר"ש שעיסה עבה שנתבשלה אינה חייבת בחלה, והש"ך שם החמיר לחוש לדעת ר"ת ולהפריש חלה בלי ברכה, ולפי"ז בסופגניות שדרך העולם לעשותן מעיסה עבה ואח"כ מטגנים אותן בשמן עמוק שנחשב כבישול לדעת הרמב"ם והר"ש וכדפסק הש"ע אי"צ להפריש מהן חלה, אבל לדעת הש"ך יש לחוש לשיטת ר"ת ולהפריש מהן חלה בלי ברכה.

והנה מחלוקת זו שייכת גם לענין ברכה, היינו לדעת ר"ת שעיסה עבה יש לה דין לחם אע"פ שנתבשלה א"כ צריך לברך עליה המוציא וברכת המזון משא"כ לדעת הרמב"ם והר"ש שעיסה עבה

שנתבשלה אין לה דין לחם לענין חלה ה"ה אין לה דין לחם לענין ברכה אלא היא כשאר מיני מזונות דמברכין עליהן בורא מיני מזונות וברכת מעין שלש. ולפי"ז לדעת הרמב"ם והר"ש צריך לברך על סופגניה בורא מיני מזונות ואילו לדעת ר"ת לכאורה צריך לברך המוציא ובהמ"ז.

הש"ע באו"ח סי' קס"ח סי"ג הביא את שתי הדעות וכתב דירא שמים ולא יאכל אלא בתוך הסעודה [דאז נפטר המאכל המסופק ע"י ברכת הפת כדן דברים הבאים מחמת הסעודה] והרמ"א שם כתב דנהגו להקל מיהו משמע דגם הוא מודה דלירא שמים ראוי להחמיר בזה ולא לאכול מאכל זה כי אם בתוך הסעודה. וע"ע במג"א שם ס"ק ל"ד שכתב דכל מש"כ הרמ"א דנהגו להקל זהו רק כשלא אכל שיעור שביעה אבל אם אכל ושבע צריך לברך ברכת המזון דספק דאורייתא לחומרא (ועי"ש במ"ב וביה"ל ושעה"צ מה שהביא בשם האחרונים שהשיגו על המג"א ומה שישב את דבריו). לפי"ז לכאורה אין ראוי לאכול סופגניות שלא בתוך הסעודה וכ"ש אם אוכל מהן כדי שביעה דאיכא ספק ברכת המזון דאורייתא.

אמנם באמת גם הבא לאכול סופגניות בתוך הסעודה אינו יוצא נקי מכל חשש, משום שברכת הפת אינה פוטרת אלא דברים הרגילין לאכלן למזון ושובע דהם נחשבין חלק מן הסעודה אבל דברים הנאכלים לקינוח ולטעם טוב בעלמא אינן נפטרים בברכת הפת, וא"כ בשלמא מי שמתכוין לאכול את הסופגניה כדי לשבוע בה יכול לאכלה בתוך הסעודה ולסמוך על ברכת הפת, אבל אם מתכוין לאוכלה לקינוח וטעם טוב בעלמא אינה נפטרת בברכת הפת והיא טעונה ברכה בפני עצמה ושוב לא יצאנו מספק ברכה [ובביה"ל שם ד"ה וירא כתב עצה לזה שיכוין לאכלה למזון ולא לקינוח, ופשוט דעצה זה מהניא רק אם באמת רוצה לאכלה לשבוע אבל אם רוצה לאכלה רק לקינוח לא מהני מחשבה בעלמא שיחשוב לאכלה לשבוע, עוד עצה כתב ביה"ל שם בשם ספר הלכה ברורה שכשמברך המוציא יתכוין בהדיא לפטור את העיסה עבה שנתבשלה, וכבר העירו על זה דלמאי דנקטו הפוסקים לעיקר דעיסה עבה שנתבשלה אין לה תורת לחם כלל הרי היא כשאר תבשיל שאינו נפטר אפילו בדיעבד בברכת המוציא כמש"כ החיי אדם בכלל נח ס"א, ולא דמי לפת הבאה בכיסנין שנפטרת בדיעבד בברכת המוציא משום שהיא לחם רק שאין קובעין עליה סעודה ודוק], הלכך אין נכון לאכול סופגניות בתוך הסעודה כי אם כשאוכלה למזון ושובע אבל לא כשאוכלה לקינוח.

והנה הרמ"א שם כתב על האי דינא דנחלקו בו

הראשונים בעיסה עבה שנתבשלה ח"ל יוכל זה לא מיירי אלא בעיסה שאין בה שמן ודבש וכיוצא בו אלא שמטוגן בהן אבל אם נילוש בהן כבר נתבאר אצל פת הבאה בכיסנין" וכוונתו שאם העיסה נילושה מתחלה בשמן או דבש וכמובן ה"ה בשאר מיני מתיקה אזי לכו"ע אין מברכין עליה אלא בורא מיני מזונות וברכת מעין ג' כדין פת הבאה בכיסנין (אא"כ אבל שיעור קביעות סעודה דשוב חזר הספק אם לברך בהמ"ז כר"ת או ברכת מעין ג' להר"ש והרמב"ם). ולפי"ז אם לשין את הבצק של הסופגניות עם סוכר וכיוצ"ב באופן שהמתיקות ניכרת ומורגשת אפשר לאכלה מחוץ לסעודה ללא חשש ולברך במ"מ וברכת מעין ג' ובלבד שלא יאכל שיעור קביעות סעודה.

והנה בביה"ל שם (ד"ה וכ"ז) הביא דעת הט"ז דאפילו אם העיסה לא נילושה במיני מתיקה מ"מ אם היא ניטגנה בשמן נתהפכה עי"ז להיות כפת הבאה בכיסנין שברכתה במ"מ לכו"ע, ולשיטתו אפילו אם הסופגניות נעשו מבצק בלי מתיקות מ"מ כיון שהן ניטגנין בשמן דינן כפת כיסנין ואפשר לאכלן חוץ לסעודה ולברך במ"מ, אמנם יעו"ש בביה"ל שהפוסקים הסכימו עם הט"ז רק לפי שיטת הר"ש והרמב"ם משא"כ לפי דעת ר"ת דוקא אם הלישה עצמה היתה בשמן הוי פת כיסנין וכדברי הרמ"א משא"כ אם העיסה נילושה כעיסה רגילה לא מהני מה שניטגנה בשמן כדי להחשיבה לפת כיסנין, ולפי"ז ירא שמים הרוצה לחוש לדעת ר"ת (כמש"כ הש"ע דראוי ליר"ש) לכאורה צריך להמנע מלאכול סופגניות בין בתוך הסעודה (אם לא כשאל לשבוע) ובין חוץ לסעודה אא"כ העיסה נילושה מתחלה בהרבה סוכר או שאר מיני מתיקה דאז דינה כפת הבאה בכיסנין.

נמצאנו למידים: מותר לכתחילה לאכול סופגניות בתוך הסעודה אם רוצה לאכלם כדי לשבוע בהן, אבל לאכלם לקינוח בעלמא טוב להמנע, אמנם אפשר לברך על מין אחר שברכתו מזונות ואינו בטל מחמת הסעודה וגם אינו בכלל פת כיסנין (כגון: ביסלי קבוקים וכיוצ"ב ולפטור בזה את הסופגניה. ולאכלם חוץ לסעודה מעיקר הדין מותר ויברך בורא מיני מזונות ועל המחיה, אבל לירא שמים ראוי להחמיר שלא לאכול אא"כ העיסה נילושה בהרבה שמן או סוכר או בשאר מיני מתיקה באופן שטעם המתיקות מורגש היטב בעיסה דאז מותר לכתחילה לאכלה ויברך בורא מיני מזונות ועל המחיה, אבל גם בזה טוב שלא לאכול ממנה שיעור קביעות סעודה כדי לא להכנס לספק חיוב ברכת המזון. (עיקר הדברים מתוך שיעור מו"ר הגר"ע אוירבאך שליט"א).

שאלה: מה הכוונה במה שאנו אומרים בנוסח התפילה, בעל הניסים בחנוכה והדליקו נרות בחצרות קדשך.

תשובה: החתם סופר (בדרשותיו, דף סז) הקשה בשם הזרע יעקב, בתפילה אנו אומרים "ואח"כ באו בניך לדביר ביתך, ופנו את היכלך וטהרו את מקדשך, והדליקו נרות בחצרות קדשך". לכאורה הדלקת הנרות היתה בהיכל, וא"כ מדוע מסיימים והדליקו נרות בחצרות קדשך, והיה לו לומר והדליקו נרות בהיכל, או בדביר קדשך.

ותירץ החתם סופר, דאפשר לומר היות וכאשר באו בני ישראל למקדש היה מלא גילולים, וממילא א"א היה להדליק שם את המנורה, והיו חייבים להדליק את המנורה גם כשהיא בהיכל, שהרי אדם מקיים המצוה גם כשהיא בחוץ. והביא ראיה ממש"כ הרמב"ם (פ"ב מהלכות ביאת המקדש ה"ז) וז"ל, וכן הדלקת נרות כשירה בזרים, לפיכך אם הטיב הכהן את הנרות והוציאן לחוץ מותר לזר להדליקן, ע"כ. ועפ"ז מיושבת קושיית מרן הבית יוסף באו"ח (סימן תרע) שהקשה והרי הנס היה שבע ימים, ומדוע מדליקים ח' ימים. ולהאמור מיושב, דהיות והדליקו בחצר היה צורך בשמן יותר מכדי ההדלקה שהיתה בפנים, שהרי בחוץ יש רוח שנושבת ושוטלת בחוץ. וזהו מדוייק בנוסח שאומרים "והדליקו נרות בחצרות קדשך, וקבעו שמונת ימי חנוכה אלו", עכ"ל.

ונראות נפלאות, שהרי אנו אומרים מפורש, ואח"כ באו בניך לדביר ביתך ופנו את היכלך, וטהרו את מקדשך והדליקו נרות. א"כ חזינן דפנו את היכלך מהגילולים והדליקו נרות, ועוד דמסתמא אם היוונים טמאו את המקדש טמאו גם החצר שהיא העזרה, כי דוחק לומר שדוקא את המקדש כולו טמאו חוץ מהעזרה. ועוד מדוע נאמר "חצרות" לשון רבים, ולא לשון חצר שהוא יחיד.

והנה בעיקר דבריו מסתמך החת"ס על דברי הרמב"ם, ואף הראב"ד (שם) פליג וכתב וז"ל, א"א הפליג כשאמר שמונת לזר להדליקן, אלא שאם הדליקן מותר, עכ"ל. מ"מ ס"ל דהדלקת זר בחצר אינה אלא בדיעבד ולא לכתחילה. ובמנחת חינוך (מצוה צח) הקשה על הרמב"ם והראב"ד היאך הדלקה דוחה שבת והרי יש לו את האפשרות להדליק מקודם כניסת שבת ובשבת יגביה ויניחנה, אלא ע"כ דהדלקה עושה מצוה. וכל דין חנוכה דהדלקה עושה מצוה לפינן מהמנורה, כמש"כ רש"י בשבת (דף כב: ד"ה אי הדלקה), וממילא אי מחזי שהדלקה עושה מצוה ע"כ דחייב להדליקה במקום מצוה שהיא בהיכל, אבל אם הדליקה בחוץ לא עשה ולא כלום. ועוד הקשה שהרי הרמב"ם בפרשת אמור עה"פס "יערך אותם לפני ה'". הביא בשם תורת כהנים דר"ל שלא יתקן בחוץ ויכניס בפנים, הא קמן שלא כדבריהם, והשאר בצ"ע.

והנה בחידושי הגר"ח הלוי על הרמב"ם (שם) ביאר שיטת הרמב"ם דסבר שהדלקת נרות כשירה בזר, היות וסבר שעצם הדלקה הנרות אינה המצוה, אלא המצוה שתהיה המנורה דולקת תמיד, וממילא אינה

העבודה שחייבה התורה את הכהן, אלא שהקב"ה צוה את הכהן שיתן את לבו למנורה שתהיה דולקת תמיד בתוך המקדש. ולפי"ז אם הדליק זר או חש"ו שפיר הוי הדלקה, ובמה שהדליקו את זה בחוץ לא גרע מידי, שהרי המצוה מתחלת בשעה שמכניסה הכהן לפניו ולא לפני כן. ואינו דומה ל"הטבת המנורה", שאם כבה הנר חייב הכהן לנקותה וליתן שמן מחדש, שעבודה זו חייבת להיות דוקא ע"י כהן, ואילו הדלקת המנורה כשירה בזר.

וטעם החילוק הוא, דהטבה בפנ"ע הוי עבודה והיא המצוה ועל כן חיובה חל דוקא ע"י הכהן, אלא הדלקה כשירה בזר כי אין שום מצוה עליה ואינה כלל עבודה. ואפשר שזה כוונת הכס"מ (שם) שכתב וטעמו של רבינו דכיון "דלאו עבודה היא" מיישרא נמי שרי, כדן שחיטה בזר שכשירה, וכ"כ החזו"א על הרמב"ם (פ"ט מהלכות ביאת מקדש ה"ז), ואפילו הדליקו קוף כשר.

והגרא"ז מלצר זצ"ל בספרו אבן האול על הרמב"ם, הביא ראיה לשיטת הגר"ח שכן כתב הריטב"א שהקשה אמאי לא כתב רחמנא בלשון צווי וחיובו, דבר אל אהרן ויעלה, אלא לומר דלאו עבודה היא לחייב עליה מיתה בזר, כשם שאין חיוב בעבודה שאינה תמה, ודו"ק. ואיברא שכן מדוייק בלשון הרמב"ם (פ"ג מתמידין ומוספין ה"י) שכתב דישון המנורה בבקר ובין הערבים מצות עשה. הרי שהרמב"ם סבר שאין מצוה אלא בהטבה ובנתינת השמן ולא בעצם הדלקת המנורה, כדמוכח מהגמ' יומא (כד: דהדלקה לאו עבודה היא, אם כן עיקר מצוהה שתהיה דלוקה.

ועפ"ז מיושב נמי קושיית הראב"ד דסבר הרמב"ם דהדלקת הנר אינה מצוה, ע"כ מותר לזר להדליקה בחוץ, ואח"כ יכניסנו הכהן למקומה ובהאי שעתא קא מקיים המצוה.

ומה שהקשה המנ"ח אי אין בהדלקתה משום מצוה אמאי דחי שבת והא אפשר לקיימה מקודם, כבר עמד בזה בשו"ת שואל ומשיב מהדו"ק (ח"א סימן מב), וכתב ששיטת הרמב"ם (פ"ג מתמידין ומוספין ה"ב) שהדלקת הנר היא גם ביום ממילא בעי לקרא באופן שהדלקת הנר כבתה ביום השבת שיהיה אפשר להדליקה, ולאחר דגלי רחמנא דשרי בכגון דא, ממילא יהיה שרי לן להדליק אף בערב שבת ותדחה את השבת בהדלקה. ומה שהביא להקשות מהתור"כ, נראה שהרמב"ם למד כונת התור"כ לענין הנרות שהיא עבודה בפנ"ע וא"א לתקנה ולהכניסה לבפנים, ולא מיירי כלל בהדלקה. וכד נדייק מלשון הרמב"ם שכתב "אם הטיב הכהן את הנרות והוציאן לחוץ מותר לזר להדליקן", חזינן שרק ההדלקה נעשית בחוץ אבל ההטבה נעשית בפנים כמש"כ התור"כ, ודו"ק.

ויש להביא לזה סמוכין ממש"כ רש"י עה"ת (ויקרא פכ"ד, ד') על המנורה הטהורה, שהיא זהב טהור. ד"א על טהרה של מנורה, שמטהרה ומדשנה תחילה מן האפר. ובהמשך הפסוק שנאמר יערך אותם לפני ה', מבאר התור"כ שלא יתן מבחוץ ויכניס, משמע

שבדישון דוקא קאמר. וכ"מ ברמב"ן (שם), ע"כ דהאי קרא מיירי בהטבה ולא בהדלקה.

ושוב מצאתי בספר אור שמח שמיישב כן קושיית המנ"ח מהתור"כ, וכן ראיתי שהביא החזו"א, ומה שהביא המנ"ח מרש"י במסכת שבת, אפשר דהרמב"ם פליג ארש"י. ועיין בספר משנת יעבץ הל' חנוכה (סימן עה אות ד') שהביא בשם השערי תשובה (סימן תרעה סק"א), שמה שרש"י מדמה למנורה, לא לעצם ההדלקה אלא לענין שאין מדליקין מנר לנר, וע"כ בספר מהר"ם שיק (מצוה צח) שכתב ליישב קושיית המנ"ח באופ"א, ע"ש.

אולם אין בכל האמור אלא ליישב שיטת הרמ"ו שהדלקה כשירה בזר ואח"כ יכניסנה הכהן, אולם לכו"ע אך ורק בחצר המקדש ודאי דלא שרי, וא"כ טרם העלינו מרפא מהני קושיית שהקשינו לפור"ד בדברי החת"ס.

ואשר על כן נראה לומר, דהנוסח שאומרים בתפילה והדליקו נרות בחצרות קדשך, לא קאי המקדש כלל, אלא על חצרותיהם של היהודים, שלאחר שראו את הניסים ונפלאות שעשה השי"ת עמם והצליחו להלחם המועטים נגד המרובים ונצחום, מחמת אלו דברים הודו בהלל ובהודאה לקב"ה והדליקו נרות, כמו שנאמר בישעיה (כד, טו) "באורים כבדו ה'". וביאר המלבי"ם הדליקו אורים לסימן הישועה, כמו המנהג בהתחדש הבשורה לישועה גדולה בארץ יאירו כל הלילה באורים גדולים, להודיע הבשורה למרחוק. ולא מיירי כלל לענין המנורה שבמקדש כמו שאמרו חז"ל בגמ' שבת (דף כא:): ובוזה אנו מסמלים בהלל ושבח על נס הנצחון במלחמת המועטים כנגד המרובים.

ומצאתי לחד מקמאי שכתב כן, והוא האבודרהם (סדר תפילת חנוכה) שכתב חצרות קדשך, ע"ש "בחצרות קדש" (ישעיהו סב, ט'). וכשנעניין בפרק שם הרי מיירי על חשיבותה של ירושלים ולא על המקדש. וכ"כ המצודת דוד בכונת הפסוק, ר"ל בבתייהם העומדים בחצרות ירושלים עיר הקדש. וכ"ה ברד"ק, בתי ירושלים וחצרותיה שתוך החומה נקראים לפני ה'. וכדאיתא בגמ' גיטין (דף נו.) "הואיל ואתרחיש להו ניסא אכלו ושתו ואדליקו שרגי, עד דאיתחזו בליונא דגושפנקא ברחוק מילא". וכראיה לדבר שחצרות קדשך היינו חצרות ירושלים יש להביא ראיה מהפסוק בתהילים (פרק קא פס' יט) "בחצרות בית ה' בתוככי ירושלים", וכתב המצודת דוד "אתם העומדים בחצרות בית ה' אשר הם בתוך ירושלים, הללו את ה' בשמעכם את הנס הנעשה ליי". נמצאנו למדים מכל הני, דל"ק כלל קושיית הזרע יעקב דנהי שהדליקו נרות בהיכל, אבל מה שאומרים בתפילה והדליקו נרות בחצרות קדשך, אין הכוונה על הכהנים כלל אלא על עם ישראל. וכן חזיתי בסידור תפילות ישראל ע"פ הרש"ר הירש (עמוד צא) שפירש כן. וזהו נמי הכוונה שאומרים במודים דרבנן ותאסוף גליותינו לחצרות קדשך, והיינו לירושלים סביב המקדש.

**ניתן להשתתף בהדפסת הגיליון לברכה
להצלחה לרפואה ולע"נ**
עלות הדפסת 100 גליונות - 36 ש"ח
לפרטים בטל: 052-7648429

**ניתן להשיג את הספרים "נשך כסף" "מעשה הצדקה"
מאת הרב אלחנן פרץ שליט"א**
בטל: 052-7648429

**להצלחת
החפצים בעילום שם ובני משפחתם**
- תרומת 100 גליונות

שואל בעניין

תשובה לשאלה מגליון קודם

שאלה:

ההלכה היא (סי' ש"ס), גזל פחות מפרוטה אסור, וחייב השבה אין. מה הדין האוכל גרעינים (פיצוחים) רבים בזה אחר זה אם תחשב לו כל פעם גזילה חדשה, וחייב השבה על פחות מפרוטה לא יהיה, או שמא הכל גזילה אחת. (לכתוב מקורות)

תשובה:

פשוט שהאוכל גרעינים זה אחר זה אין זו גזילה פחות מפרוטה אלא גזילת פרוטה, ומשום די"א כי גזל פחות מפרוטה פטור מהשבה בגלל מחילה כי אין אדם מקפיד על פחות מפרוטה, ברם היות ואוכלים ממנה שיש לו אחד אחר אחד אי אפשר לומר מחילה בזה.

מתוך רמאי קבל דירה למוכרה בסך 700,000 ₪, מה עשה אמר לקונה כי מחירה סך 900,000 ₪ אבל המוכר 'ביקש' לקבל 200,000 בהצנע ולהעביר דרך המתווך ולא לדבר על זה כלל, והמתווך לקח לעצמו סכום זה בטענות הבאות:

1. מה שהרוויח זה ביושר כי המוכר ביקש את הסכום של 700,000 ₪ ואומר הוא בזה שכל תוספת זה למתווך.

2. נאי שנא מהמשכיר פרה לחברו והשאלה לאחר, שהשואל משלם לשוכר (לרבנן), הרי לפנינו שאדם שדבר לא שלו מרויח ממנו. אף מתווך זה רוצה להרויח מדבר לא שלו.

תשובות ניתן לשלוח למערכת: ת.ד. 2224 רכסים

תשובה נכונה תוכה את שולחה ברסק משיעורי הרב אלחנן פרץ שליט"א

מ.ב.

בקרוב

בסיעתא דשמיא

שמחים אנו לבשר על הוצאתו לאור של דיסק מיוחד העוסק בהלכות שבת

שיכלול 47 שיעורים מקיפים

השיעורים נמסרו ע"י הרה"ג אלחנן פרץ שליט"א

השיעורים בשפה קלה נמסרו לנשים ברוב דיני שבת החמורים

במחיר מיוחד לזיכוי הרבים

לפרטים והזמנות רועי - 0504119568

להעלחה בכל

העניינים

ולזיווג הגון

ישראל בן יוכבד

פיגא

לרפואת

הרך הנולד בן נחמה

בת טובה רות

ניתן לשאול שאלות בענייני הלכה תלמידי חכמים מובהק שיקבל בע"פ את השאלות בטלפון: 0527648429 התשובות יובאו לידיעת הרב אלחנן פרץ שליט"א ויענו לשואלים.

ארגון המתנדבים צדקתן למען עניי ארץ ישראל

ניתן לתרום בצ'קים אצל המשפחות המתנדבות ע"ש משכן התורה בית שמש - למוטב בלבד-

ירושלים:

הרה"ג אלחנן פרץ רח' המ"ג 32 (רוממה)

משפ' לוי רח' עזר ילדות 4 (גאולה)

משפ' הורביץ רח' שרי ישראל 6 (מרכז העיר)

משפ' זומר רח' משקלוב 20 (הר נוף)

הרה"ג ישעיהו כהן רח' אונגוואר 92\23 (רמות ד') אשדוד:

משפ' ויסברג רח' ראובן מס' 19\128 (רמות ב')

משפ' פרידלר רח' אלנקווה 6\15 (רמת שלמה)

ברכפלד:

משפ' ברונר רח' ר' עקיבא 14\23

בית חלקיה:

משפ' מושקוביץ

אשדוד:

משפ' זולינגר רח' הלל 11

משפ' ליבוביץ רח' ר' עקיבא 4\3

ניתן לתרום דרך כרטיס אשראי במוקד שמספרו 0527648429

כמו"כ ניתן להפקיד לחשבון 1070724 סניף 147 כ"ב בנק איגוד (13) "משכן התורה בית שמש"

קריאת קודש ממרנן ורבנן הגרי"ש אלישיב שליט"א והגרה"פ שיינברג שליט"א

תערב נא עתירתי, עבור נדיבי עם הי"ו עבור "ארגון המתנדבים צדקתן"

אשר בהתנדבות גמורה ובמסירות מכתמים רגליהם לעסוק בצדקה כדי לתמוך במשפחות בצרה ומצוקה, בירושלים בית שמש ושאר ערי הארץ. ע"י הרבנים הגאונים הגרי"ח שראבני שליט"א ותלמידי היקר מאוד הגר"א פרץ שליט"א, וכיוון שרבני הוועד הם יראים ושלמים ונקיי כפיים ומפקחים על העניין שיהיה ללא רבב, והכל בהתנדבות וללא כוונת רווח בשום צד כלל, הרי שצדקה זו ראויה מאוד וערכה לא יסולא בפז.

ומפורסמים דברי הרמב"ם, שיש להיזהר במצוות צדקה יותר מכל מצוות עשה, ואיתא במדרש פתח הפתוח לצדקה לא פתוח לרופא, וידוע מה שכתב הגר"א, אין דבר בעולם מועיל יותר מן הצדקה. אשר על כן אף ידי תיכון עימם להקים מפעל חשוב זה של צדקה ולסייע לעניי הארץ ביושר ונאמנות.

וע"י מצווה חשובה זו יכתבו כל התומכים בספר החיים והשלום ונזכה לגאולתנו ופדות נפשנו כמאמרם אין ישראל נגאלים אלא בצדקה.

ביקרא דאורייתא ובאהבה רבה לאנשי החסד בגופם וממונם.

ישראל פרידלר שליט"א

מעמקים' - ארגון להפצת תורה ת.ד. 2224 רכסים טל' 052-7648429

המעוניין לזכות את הרבים ולסייע בהפצה וכן המעוניין לתרום את הדפסת הגליון יתקשר לטל': 052-7648429

נושא הגליון הבא בעו"ה - עניי ממונות